

Sakliga grunder

I den gamla grundlagen stadgades att statliga tjänster allenast skulle tillsättas efter förtjänst och skicklighet. I den nya har man en mera flexibel formulering. Där sägs att vid tillsättning av statliga tjänster skall avseende endast fästas vid "sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet".

Denna formulering har nu socialdemokraterna börjat utnyttja på sitt särskilda sätt i sina strävanden att åstadkomma en politiskt partitrogen förvaltning. De har nämligen i vissa departement flyttat över antagningen av amanuenser från expeditiöscheferna, som av ålder haft denna uppgift, till de partipolitiskt styrda statssekreteraravdelningarna. Vid de personliga samtal med sökande till tjänst i departementet, som regelmässigt ingår i beredningen av ett antagningsärende, ställs numera också frågor om vederbörandes politiska hemvist. Även om det ännu inte gått så långt att endast bröder och systrar med partibok anställs, närmar vi oss ett sådant sakernas tillstånd. I vart fall får den socialdemokratiska junta, som styr varje departement, en klar bild av den nyanställda personalens politiska sympatier. Sådant är bra att veta i befodringsärenden och vid fördelning av utredningsuppdrag.

Vi skall inte här vidare kommentera denna nya socialdemokratiska anställningspraxis. Den ingår helt enkelt i socialdemokratins konsekventa politik att övertaga den totala makten på samhällslivets alla områden och är alltså inte något att förvåna sig över. För övrigt är den en blek avbild av den öppet och skamlöst bedrivna privilegieringen det socialdemokratiska partifolket emellan beträffande tjänster på landstings- och kom-

munnivå. Därvidlag skulle det kunna skrivas många böcker om vad socialdemokraterna tillåtit sig ifråga om partipolitisk nepotism när det gäller tjänster, där professionella meriter borde varit avgörande.

Följden av allt detta är emellertid att den socialdemokratiska maktapparaten håller både statens, landstingens och kommunernas myndigheter i ett järngrepp genom personinfiltration, ett järngrepp som skulle bereda en borgerlig regering stora svårigheter när det gäller att få regeringsmaskineriet att fungera på högre administrativ nivå. Förmodligen skulle många socialdemokratiska ämbetsmän, som mer skaffat sig partiboken för karriärens än för partitrohetens skull, lojalt anpassa sig till en ny politisk viljeinriktning, om, väljarna ger besked om att de vill ha en sådan. Men det finns också de som i sin partifanatism skulle bedriva ett skickligt och segt arbete mot en ny regeringspolitik. Det är mycket svårt att kartlägga och bevisa dylik verksamhet, där den kan dyka upp, det vet man av erfarenheterna från avgörande regimskiften i andra länder.

Om nu så lyckligen skulle ske, att ett regimskifte kommer till stånd efter valet, och de senaste opinionsmätningarna ger dessbättre anledning tro det, så är det viktigt att den nuvarande oppositionen i tid tänker över hur man i regeringsställning skulle kunna få det administrativa maskineriet att snabbt fungera på rätt sätt. Eljest kan man förlora mycken tid och många tillfällen till initiativ.

Problemet är inte alldeles enkelt. För partier med liberal huvudinriktning – och det har alla tre oppositionspartierna – är både utrensningar och politisk diskriminering vid

befordringar och nyanställningar helt främmande. Sådant hör inte hemma i deras politiska åskådningvärld. En enkel och föga besvärande möjlighet är emellertid att i varje departement och annan central statlig myndighet eventuella socialdemokratiska partifanatiker sätts på utredningsuppgifter av långsiktig karaktär, där de i lugn och ro får läsa varandras papper – men är helt satta utanför beslutsprocessen inom myndigheten. Detta går att ordna genom reformer av

myndighets interna organisation, och överdyliska kan regeringen skaffa sig makten efter lämplig generella riksdagsdirektiv.

Kommer ett regimskifte till stånd bör vidare sökandena till nyanställning kunna vara säkra på att ingen vid antagningsförfarandet kommer att fråga efter deras politiska åskådning eller partipolitiska hemvist. Också unga socialdemokrater bör förstå att de har glädje av en sådan ordning – även om de i början känner sig överraskade.